

دبیرخانه شورای راهبردی تدوین راهنماهای بالینی

شناسنامه و استاندارد خدمت طب سوزنی و ماساژ تزریق در نقاط طب سوزنی

دانشگاه علوم پزشکی مشهد

بهمن ۱۳۹۵

د) فرد/افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز (Order) خدمت مربوطه و استاندارد تجویز: (با ذکر عنوان دقیق تخصص و در صورت نیاز ذکر سوابق کاری و یا گواهی‌های آموزشی مورد نیاز. در صورت ذکر دوره آموزشی باید مدت اعتبار دوره‌های آموزشی تا بازآموزی مجدد قید گردد):

کلیه پزشکان

ه) ویژگی‌های ارائه‌کننده اصلی صاحب صلاحیت جهت ارائه خدمت مربوطه: (با ذکر عنوان دقیق تخصص و در صورت نیاز ذکر سوابق کاری و یا گواهی‌های آموزشی مورد نیاز. در صورت ذکر دوره آموزشی باید مدت اعتبار دوره‌های آموزشی تا بازآموزی مجدد قید گردد):

متخصص طب سوزنی، دکترای تخصصی طب چینی، دکترای تخصصی طب سوزنی، پزشکان عمومی دوره دیده که مدرک آنان مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و گواهی صحت صدور دریافت نموده اند.
- پزشکانی که طبق کوریکولوم مصوب معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی واحدهای درسی مرتبط با وداخلات طب سنتی و طب مکمل را گذرانده باشند.
- افرادی که بر اساس آئین نامه ساماندهی طب ایرانی (سنتی) و طب مکمل مصوب معاونت طب سنتی وزارت بهداشت واجد شرایط ارائه خدمات طب سنتی و مکمل باشند.

و) عنوان و سطح تخصص‌های مورد نیاز (استاندارد) برای سایر اعضای تیم ارائه‌کننده خدمت:

ردیف	عنوان تخصص	میزان تحصیلات	مدت زمان مشارکت در فرایند ارائه خدمت	نوع مشارکت در قبل، حین و بعد از ارائه خدمت
۱	دستیار	فوق دیپلم گروههای پزشکی و یافرد دیپلمه دوره دیده	۴۵ دقیقه	جابجایی وسایل، کمک به اجراء، آموزش نحوه ی آماده شدن به بیمار، تحویل پمفلتهای آموزشی مرتبط با بیماری به بیمار، مرتب نمودن کابین و وسائل و انجام امور استریلیزاسیون و وسائل در کلینیک، اندازه گیری قد و وزن و علائم حیاتی بیماران قبل از معاینه پزشک، انتقال سوزنها سرنگها به Safety box و مایئ آغشته به خون بیمار در ظروف دفع مرتبط
۲	پذیرش	دیپلم	۱۰ دقیقه	پیگیری مسائل اداری-درمانی
۳	خدمه	دیپلم	۵ دقیقه	نظافت کلینیک، تخلیه Safety box بر اساس ضوابط

ز) استانداردهای فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت: (در صورت نیاز به دو یا چند فضای مجزا با ذکر مبانی محاسباتی مربوط به جزئیات زیر فضاها بر حسب متر مربع و یا بر حسب بیمار و یا تخت ذکر گردد):

هر واحد محل ارائه خدمات طب سوزنی و ماساژ باید دارای حداقل یک اتاق معاینه به نحوی که رعایت حریم خصوصی گردیده، و یک سالن انتظار با مساحت مناسب (هر فرد منتظر حداقل ۲ متر مربع فضا برای مدت زمان انتظار در اختیار داشته باشد) و سرویس های کامل بهداشتی منطبق با شرایط منطقه ای و نظر معاونت درمان دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی مربوطه باشد.

انجام خدمات طب سوزنی و اعمال دستی، هر مطب با توجه به فعالیتهای ذکر شده در بند ب این شناسنامه خدمت، میبایست در اتاقهایی مجزای از اتاق ویزیت در داخل کابینهای (اتاقکهای ایجاد شده با پارتیشنهای پرده ای یا چوبی) به نحوی که حریم خصوصی هر بیمار رعایت گردد صورت پذیرد. با کف سالم و قابل شستشو و غیر قابل نفوذ آب بدون ترک خوردگی به رنگ روشن از جنس مقاوم و بدون خلل و فرج دارای کف شوی با دیوار کاشیکاری شده تا سقف داشته باشد.

- ❖ حداقل فضای هر اتاق درمانی ۱۲ متر مربع و حداکثر اتاقکهای مجاز هر اتاق ۳ می باشد.
- ❖ اتاقکهای ایجاد شده باید حداقل ابعاد ۱۲۰ در ۲۲۰ سانتیمتر را دارا باشند.
- ❖ تهویه مطبوع در اتاقهای درمان که از گیاه موکسا (Mug wort) به هنگام طب سوزنی اسفاده می شود، الزامیست.
- ❖ ایجاد اتاق با پارتیشن بندی بصورتیکه فضاها را کاملا مجزا را تامین نماید. با رعایت کلیه ضوابط بهداشتی بلامانع است.
- ❖ کلیه اتاقهای درمانی می بایست مجهز به اشعه UV بوده به نحوی که بعد از خاتمه خدمات، چراغها روشن گردند.
- ❖ آنحام آموزشهای همگانی تای جی و چی گونگ در اتاقهایی قابل انجام است که اولاً تهویه مطبوع مناسب داشته و ثانیاً برای هر فرد حداقل ۲/۵ متر مربع فضای اختصاصی وجود داشته باشد.

ح) تجهیزات پزشکی سرمایه ای (و یا اقلام) استاندارد اداری و به ازای هر خدمت (ذکر مبانی محاسباتی تجهیزات مورد نیاز بر حسب بیمار و یا تخت):

بر اساس استاندارد تعریف شده در بند ز این دستورالعمل بازاء هر اتاق ارائه خدمات تعداد ذیل مورد نیاز است:

تخت: ۳ ، کمد کنار تخت: ۳، پروب تشخیصی نقطه یاب ۱

ردیف	عنوان تجهیزات	شناسه فنی	کاربرد در فرایند ارائه خدمت	متوسط عمر مفید تجهیزات	تعداد خدمات قابل ارائه در واحد زمان	متوسط زمان کاربری به ازای هر خدمت	امکان استفاده همزمان برای ارائه خدمات مشابه و یا سایر خدمات
۱	تخت استاندارد با جایگاه مخصوص سر	دارای استاندارد تعریف شده توسط کارگروه مربوطه	محل استقرار بیمار برای دریافت خدمت	۵	۱	۶۰ دقیقه	ماساژ، سوزن زدن، Cupping Wet cupping Gua- sha
۲	کمد کنار تخت	دارای استاندارد تعریف شده خدمات بیمارستانی	کمک در استقرار و وسایل درمانی و بیمار	۵	-	-	-
۳	پروپ تشخیصی تقطه یاب	دارای استاندارد تعریف شده توسط کارگروه مربوطه	کمک در تشخیص	۵	۱	۵ دقیقه	

ط) داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی جهت ارائه هر خدمت :

ردیف	اقلام مصرفی مورد نیاز	میزان مصرف (تعداد یا نسبت)	مدل / مارک‌های واجد شرایط (تولید داخل و خارج)
۱	ملحفه	۲ عدد	از پارچه‌های یکبار مصرف
۲	روبالشی	۲ عدد	از پارچه‌های یکبار مصرف
۳	سرنگ	۲-۱ بازای هر بیمار	
۴	اب مقطر	۲-۱ بازای هر بیمار	
۵	امپول Vit B12	۲-۱ بازای هر بیمار	
۶	ویال لیدوکائین	۱ عدد	
۷	پنبه خشک	۲-۳ تکه	
۸	پنبه الکلی	۲-۳ تکه	
۹	ظرف جا پنبه ای	۲	
۱۰	Safety box	۱	
۱۱	پنس و پنست	۲	
۱۲	گالی پات	۱	
۱۳	الکل ۷۰ درجه	۲-۳ سی سی	
۱۴	سینی استیل	۱	

تکته: داروهای اورژانس مانند سایر خدمات پزشکی باید موجود باشد.

ی) عنوان خدمات درمانی و تشخیصی طبی و تصویری جهت ارائه خدمت: (به تفکیک قبل، بعد و حین ارائه خدمت مربوطه در قالب تأیید شواهد جهت تجویز خدمت و یا پایش نتایج اقدامات): حسب بیماری استفاده خواهد شد.

ردیف	عنوان خدمت پاراکلینیکی	تخصص صاحب صلاحیت جهت تجویز	شناسه فنی خدمات	تعداد مورد نیاز	قبل، حین و یا بعد از ارائه خدمت (با ذکر بستری و یا سرپایی بودن)	
۱	آزمایشات در حد یک متخصص داخلی	متخصص طب سوزنی	۸۵۰۲۰۲ و ۸۵۰۰۲ و ۸۶۰۸۶ و ۱۷۰۸۶ و ۱۵۳۴۷ و ۸۵۶۱۰ و ۸۵۷۳۰ و ۸۰۱۴۰ و ۱۰۳۰۱ و ۱۰۳۰۳ و ۱۰۳۰۴ و ۱۰۳۰۵ و ۱۰۳۰۰ و ۱۱۰۰۰ و ۸۰۱۴ و ۱۲۹۴۷ و ۸۲۹۵۰ و ۱۴۴۷۸ و ۱۴۴۶۵ و ۱۲۴۶۵ و ۱۳۷۱۸ و ۸۳۷ و ۲۱ و ۸۰۰۹۶ و ۸۴۴۵۰ و ۸۴۴۶۰ و ۸۴۴۸۳ و ۸۴۴۸۰ و ۱۶ و ۹ و ۸۴۴۷۹ و ۸۴۴۸۱ و ۱۷۳ و ۸۳۰۰۱ و ۸۳۰۰۲			
۲	رادیولوژی ساده	متخصص طب سوزنی	۳۲۳ و ۳۲۴ و ۳۱۴ و ۳۲۰ و ۳۱۸ و ۳۱۲ و ۳۱۱ و ۳۱۰ و ۳۰۹	متناسب با نوع بیماری و قضاوت بالینی متخصص استفاده و درخواست می شود.		
		متخصص طب سوزنی				
		متخصص طب سوزنی	۴۰۰ و ۴۰۴ و ۴۰۶ و ۴۲۹ و ۴۳۰ و ۴۵۳ و ۴۵۵ و ۴۵۷ و ۴۵۸ و ۴۰۰ و ۴۴۲ و ۵۱			
		متخصص طب سوزنی	۵۰۰			
	رادیولوژی ساده	متخصص طب سوزنی				
	سونوگرافی	متخصص طب سوزنی				
	CT اسکن	متخصص طب سوزنی				
	MRI	متخصص طب سوزنی				

ک) ویزیت یا مشاوره های لازم جهت هر واحد خدمت (سرپایی و بستری): متخصص طب سوزنی در صورت نیاز بیمار و بر اساس قضاوت بالینی خود، بیمار را جهت مشاوره به سایر متخصصین راهنمایی می نماید.

ل) اندیکاسیون های دقیق برای تجویز خدمت (ذکر جزئیات مربوط به ضوابط پاراکلینیکی و بالینی مبتنی بر شواهد و نیز تعداد مواردی که ارائه این خدمت در یک بیمار اندیکاسیون دارد):

اندیکاسیون های تزریق در نقطه طب سوزنی منجمله:

- بیماری های موسکولواسکلتال: کمر درد، درد شانه و فروزن شولدر، گردن درد،
- نورولوژی: زونا، عوارض ناشی از CVA اختلال حسی اندام فوقانی و تحتانی، اختلال حرکتی اندام فوقانی و تحتانی
- کاهش وزن (۳).

م) شواهد علمی درباره کنتراندیکاسیون‌های دقیق خدمت (ذکر جزئیات مربوط به ضوابط پاراکلینیکی و بالینی مبتنی بر شواهد)

وارد احتیاط :

- مناطقی با زخم باز یا خونریزی فعال
- انواع شکستگی در مراحل اولیه
- عفونتهای فعال پوستس
- بیماریهایی با لقوه خونریزی دهنده مثل هموفیلی
- درماتوزهای فعال
- بیماریهای کورتیکال قلبی، کلیوی و مغزی
- این درمان باید با احتیاط در نوزادان زنان باردار و سالمندان انجام شود

عوارض تزریق در نقاط طب سوزنی:

واکنش های ناخواسته به دنبال تزریق در موارد بسیار کمی بروز می کنند و بسیار ناچیزند. اکثریت آنها با رعایت احتیاط های لازم قابل پیشگیری هستند. عوارض بسیار کمی که گزارش شده عبارتند از :

۱) درد: هر چند فرو کردن سوزن توسط افراد مجرب در اکثر نقاط بدن با درد کمی همراه است ، علی ایحال مواقعی که روش عمل استفاده صحیح نباشد یا اینکه مریض در حین فرو کردن سوزن ها حرکت کند، در قسمتهای ملتهب و یا اندامها بویژه نواحی انتهایی بدن دردی بیش از درد معمول قابل انتظار است.

۲) خونریزی: خونریزی اغلب بسیار کم بوده مشکل ساز نیست. گاهی نیز کبودی در محل سوزن ایجاد می شود.

۳) سنکوپ (fainting):

۴) برر سی آلرژی بیمار، اختلالات انعقادی یا بیماریهای خونریزی دهنده، و عفونت عضوی میبایست مد نظر قرار گرفته و تا حد امکان اجتناب یا احتیاط نمود.

ن) مدت زمان استاندارد هر واحد خدمت به طور کلی (قبل، حین و بعد از ارائه خدمت) و نیز بر حسب مشارکت کلیه افراد دخیل در ارائه خدمت مذکور :

ردیف	عنوان تخصص	میزان تحصیلات	مدت زمان مشارکت در فرایند ارائه خدمت	نوع مشارکت در قبل، حین و بعد از ارائه خدمت
۱	پزشک	کلیه افرادی که دارای مدرک طب سوزنی مورد تایید وزارت محترم بهداشت، درمان آموزش پزشکی بوده بر اساس آئین نامه نظارت بر مرکز طب سوزنی مصوب و ابلاغی توسط وزارت مجاز به انجام این خدمات میباشند.	۵-۱۰ دقیقه	انجام استریلیزاسیون موضع، تزریق و آموزش اثرات و یا عوارض احتمالی و نحوه ی اقدام بیمار در مواجهه با هر کدام
۲	دستیار	فوق دیپلم حرف پزشکی و یا دیپلمه دوره دیده	۱۰ دقیقه	آموزش لازم برای نحوه آماده شدن، مراجعه به بیمار و بررسی شرایط بعد از سوزن زدن، همراهی پزشک در حین درمان،
۳	پذیرش	دیپلم	۱۰ دقیقه	پیگیری مسائل اداری - مالی
۴	خدمات	دیپلم	۱۵ دقیقه	جابه جایی وسایل و نظافت اتاق، شستشو وسایل

نکته: خدمات درمانی صرف توسط پزشک میبایست انجام شود و دستیاران مداخله درمانی نبایست انجام دهند و تنها وظیفه کمکی دارند

س) بخش های مختلف بستری برای ارائه هر بار خدمت مربوط و ذکر شواهد برای پذیرش و ترخیص بیماران در هر یک از بخش های مربوط (مبتنی بر شواهد):

بر اساس خدمات درمانگاهی یا بیمارستانی متفاوت است:

- ۱- Out-patient: یک ساعت شامل خدمات آماده سازی، ارائه خدمت اصلی و ترخیص است.
- ۲- In-patient: حسب مورد و بیماری متفاوت است.

ف) حقوق اختصاصی بیماران مرتبط با خدمت:

تکالیف بیماران:

۱. رضایت آگاهانه که ارائه خدمت
۲. حضور به موقع، همکاری در امر درمان
۳. پرداخت هزینه ها
۴. گزارش صادقانه از سابقه بیماری قبلی، مصرف دارویی در وضعیت سلامتی

حقوق بیماران :

- ۱- آگاهی از نحوه ارائه خدمت
- ۲- دریافت مطلوب خدمات
- ۳- حق انتخاب و تصمیم گیری آزادانه بیمار
- ۴- ارائه خدمات مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار و رعایت اصل رازداری
- ۵- دسترسی به سیستم رسیدگی به شکایات

ض) چه خدمات جایگزینی (آلترناتیو) برای خدمت مورد بررسی، در کشورمان وجود دارد:

تمام مداخلات درمانی طب کلاسیک اصل و اولویت درمانیست و مودالیت‌های مختلف طب سوزنی بعنوان مکمل یا جایگزین بکار می‌روند. در هر صورت اگر جایگزین این خدمت را بخواهیم احصا کنیم میبایست اصل معکوس را لحاظ و طب کلاسیک را که بیماری به بیماری متفاوت است نام ببریم. مثلاً در Bell's Palsy که در موارد کزمن از تزریق در نقاط طب سوزنی مرتبط در صورت استفاده میکنیم میتوان درمانهای طبی مثل پردنیزولون یا فیزیوتراپی را نام برد.

یا در سیاتالژیهای مزمن که از تزریق در نقاط طب سوزنی مرتبط پا یا سرین استفاده میکنیم (در صورت عدم اندیکاسیون جراحی) بعنوان جایگزین از درمانهای طبی مثل ضد التهابهای استروئیدی و غیر استروئیدی یا فیزیوتراپی یا حرکات ورزشی استفاده میگردد.

اینها دو مثال بودند و در حالت کلی بیماری به بیماری متفاوت بوده حسب مورد از درمان اصلی کلیه مداخلات یعنی طب کلاسیک استفاده میگردد.

ق) مقایسه تحلیلی خدمت مورد بررسی نسبت به خدمات جایگزین :

ردیف	خدمت جایگزین	میزان دقت	میزان اثربخشی	میزان ایمنی نسبت به خدمت مورد بررسی	میزان هزینه اثربخشی نسبت به خدمت مربوطه (در صورت امکان)	سهولت (راحتی) برای بیماران نسبت به خدمت مربوطه	میزان ارتقاء امید به زندگی و یا کیفیت زندگی نسبت به خدمت مورد بررسی
۱							

ر) در نهایت، اولویت خدمت با توجه به سایر جایگزین‌ها چگونه می‌باشد؟ (با ذکر مزایا و معایب مذکور از دیدگاه بیمار (End User) و دیدگاه حاکمیتی نظام سلامت):

البته در حالت کلی اولویت با اقدامات طب کلاسیک می‌باشد. ولی چنانچه بیمار بدنبال عدم پاسخ لازم توسط طب کلاسیک و یا اجماع نظر پزشکان ذیربط به استفاده از طب سوزنی ارجاع شده، اولویت با Body acupuncture می‌باشد.

منابع:

- ۱) Cai JF, Jiang J, Zhou JP, et al. Advanced Textbook on Traditional Chinese Medicine and Pharmacology. Vol 1. 2nd ed. Beijing: New World Press; 2002.
- ۲) World Health Organization. Acupuncture: Review and Analysis of Reports on Controlled Clinical Trials. Geneva: World Health Organization; 2002.
- ۳) <http://health.costhelper.com/acupuncture.html>
- ۴) <http://www.nhs.uk/conditions/Acupuncture/Pages/Introduction.aspx>
- ۵) <http://www.curepoint.co.uk/acupuncture-fees.html>
- ۶) <http://www.medlawplus.com/bidinfo/acupuncture.htm>

با تشکر از همکاری :

دکتر علی شهرامی، دکتر امیر احمد اخوان، حسن باقری، سعید معنوی، دکتر غلامحسین صالحی زلانی

دکتر سید موسی طباطبایی، عسل صفایی، دکتر علی خمسه، سلماز سادات نقوی الحسینی، دکتر مینا نجاتی

پروانه سادات ذوالفقاری، دکتر زهرا خیری، سوسن صالحی، مهر ناز عادل بحری، لیدا شمس، گیتی نیکو عقل، حوریه اصلانی

حامد دهنوی، دکتر محمد رضا ذاکری، معصومه سلیمانی منعم، مهرندا سلام زاده، سید جواد موسوی، افسانه خان آبادی ،

دکتر مجتبی نوحی

